

BEDEGI BERILL BARBARA

„...Petőfi eltűnt a ködben, én eltűnök a jelenben...”

„Aki csak hírből ismeri az elmebetegséget, úgy véli, hogy az »őrült« végletesen és véglegesen embertelen. [...]

Az elmebaj olyan elemi katasztrófa, amely mindnyájunkat érhet. [...]

Szánalom, tudásszomj, segíteni akarás vagy egyszerű szembenézés a valósággal, ez mind emberségesebb tanácsadó a félelemnél. Az okosodni vágyó társadalom nézzen szembe az elmebajok valóságával, ismerje meg az elmebetegek életét. Szabadítsa fel az elmebeteg rabságából és szabadítsa föl önmagát a mágikus iszony alól. Meglepetéssel fogja látni, hogy az elmeegógyintézetek lakói is emberek, akik megalázottságukban és kivetettségükben is szeretnének emberhez méltó életet élni.”

(Benedek István: Aranyketrec. Egy elmeosztály élete)

Oláh Péter 37 éves roma férfi, a Ludányhalászi Szociális Otthon lakója, ahová 1995-ben került be. Jelenleg a pszichiátriai osztályon kezelik. Ezt megelőzően nyolc éven keresztül ugyanezen intézmény zárt osztályán tartották, mivel ön- és közveszélyes rohamai egyre gyakoribbá váltak, dühöngése és agresszivitása fokozódott, számtalan öngyilkossági kísérlete volt. Végül magatartása olyannyira kezelhetetlenné vált, hogy rácsos ágyba kellett tenni. Majd – amint azt állítja – „elektrosokk kezelést” is kapott.

A nagy és mai napig élő plátói szerelem, amely Rékához fűzi, úgy véli, sohasem múlik el. A lány zaklatása miatt került az intézetbe. Több ízben is tanúsított hasonló jellegű magatartást. Többek között a rokonai is bevádolták azzal, hogy gyermekkorú unokahúgát szexuálisan molesztálta. Ezt tagadja, nem ismeri el, pusztán félreértésként magyarázza.

Kérdésekre, hogy véleménye szerint mi vezette el őt oda, hogy immár több mint egy évtizede kénytelen a pszichiátriai osztályon élni, azt válaszolta, hogy minden azért történt, mert „ököllel ablakokat zúzott” be.

Verseket ír. Ápolói és a nővérek ennek tulajdonítják, hogy ma már sokkal kezelhetőbb, elmaradtak az öngyilkossági kísérletei. Készségesen segítik és támogatják alkotó munkájában, gépelik a verseit és megpróbálják egyéb módon is elérni, hogy felfigyeljenek betegükre.

„Örülnék neki. (Annak, hogy verseket költ.) Nem mindennapos dolog. A segítséget megadjuk ahhoz, amihez tudjuk, amire lehetőségünk van” – nyilatkozta az osztályos főnővér.

Az intézmény, az osztály hangulata meleg és baráti. Mindenki szívesen vette a látogatásunkat és őszintén remélte, hogy talán sikerül publikálni, megjelentetni egy pár versét Oláh Péternek, mert az „nagyon sokat jelentene számára”.

Oláh Péter versei népies hangvételűek. Magát modern Petőfi Sándorként aposztrofálja. Úgy véli, sorsukban hasonlóságok és párhuzamok találhatók. Leginkább érzelmileg erősen túlfűtött szerelmes verseket ír, de alkalmi költeményekre is előszeretettel vállalkozik, amelyeket maga szaval el az intézmény rendezvényein. Ezek jellemzője a 20–30 versszakot is meghaladó hosszúság, a jelzőktől hemzsegő, ismétlésektől, ismételtetésektől tarkított stílus. A szerelem, szeretet és a biztonságra törekvés vágya, keresése az, amely leginkább jellemzi a

témaválasztását. S ez hatja át személyes életét is. Ugyanakkor tisztában van azzal, hogy a család ideájának elérése számára nagyon nehéz, és a helyzete szinte reménytelen...

Igen erős motivációja van, és roppant célirányos abban, hogy gondolatait, verseit nyomtatásban lássa. Ennek érdekében nagyon komoly lépéseket tesz. Verseivel személyesen is „házal” kiadóknál, szerkesztőségekben, kimenőket kér és kap ennek lebonyolítása érdekében.

A 2006. március–áprilisában készített interjúk alatt alanyom gyakran elkalandozó gondolatmenetén változtatnom kellett az időrendiség megtartása érdekében, de alapvetően arra törekedtem, hogy a szöveg megőrizze, visszaadja a diktafonnal rögzítettek sajátos jellegét. (A neveket a személyiségjogok védelme érdekében megváltoztattam.)

Oláh Péternek hívnak.

1970. június 28-án Balassagyarmaton születtem. Nevelőotthonban nőttem fel. A balassagyarmati csecsemőotthonba adtak. Onnan kerültem Szátokra, Felsőpeténybe, majd Bányaterenyre következett az intézetek sorában. Ekkor már 6–7 éves lehettem.

Van egy édesbátyám, de őt csak 18 évesen ismertem meg. Egészen addig a szüleimet sem ismertem.

Egy délután hívtak a portára:

– A szüleid keresnek.

– Nekem nincsenek szüleim – válaszoltam; de kíváncsi lettem és lementem.

Ősz hajú, vékony ember állt ott egy nénivel. Ők voltak a szüleim. Nem volt szimpatikus az arckifejezése az embernek. Az öltözéke... Egyszerűen nem volt szimpatikus. Arcon puszilt – italszagot árasztott. Éreztem, valami nincs rendben. Kérdezték:

– Hát a bátyád? A Jani?

Furcsa volt.

– Ismerek egy Oláh Jánost. Most épp focizik.

Aztán jött a Jani, akiről így tudtam meg, hogy a bátyám, testvérek vagyunk és vannak szüleink. A nő a mostohaanyukám volt.

A bátyámmal ettől kezdve szorosabbá vált a kapcsolatom, segítettük egymást. Ő sportolt, focizott, bokszolt, elég szép eredményeket ért el az SBTC-ben. Én is sportoltam. Pingpongoztam, fociztam, atletizáltam, de nem voltak eredményeim, mint neki.

Apám azt mondta, nem tudott arról, hogy mi hol vagyunk. Apám szakáli, anyukám csitári. Ők első unokatestvérek voltak. Az apám büntetett előéletű volt, és italozott. Nem voltak a szüleim megházasodva, mert a család nem nézte jó szemmel a dolgukat. Így mondták legalábbis. Az apám hazardjátékos volt és nem volt megbízható ember, nem adott anyámnak pénzt. Mai napig is az alkohol rabja. Ő is ide akar majd jönni az intézetbe, úgy tudom.

Édesanyámat én kerestem fel. Szobon lakik. Voltam nála, egy éjszakát aludtam ott, utána elküldtek. A polgármesteriben voltak bent és ott azt mondták, hogy nem maradhatok náluk.

Elvégeztem a 6. osztályt, Pomázon a 7–8-at. Szakmunkásképzőbe Tiszadobra mentem, bentlakásba. Fél évet, háromnegyed évet jártam. Szöktem. Hiányzott a bánásmód, haverok, ismerősök, a környék. Ez volt az otthonom. Salgótarjánba vagy Bányaterenyére jöttem vissza ilyenkor.

Kamaszkoromban, ha hazaszöktem, apámhoz mentem. Klári húgomat ekkor ismertem meg. Apámmal meg a mostohaanyámmal élt. Akkoriban 4–5 éves lehetett. Csitárban támogatásból éltek. Ott vettek házat.

Tizennégyen vagyunk apáról testvérek, de van, akit sohasem láttam és nem is ismerem.

A bátyám ebben az időben kezdett alkoholizálni. Én is megiszogattam, de nem lettem alkoholist. *Csőves ballada* című versemet is ekkor írtam.

Volt kisebb csínytevés is. Három hónapra Baracskán voltam. Szabálysértés. Nem tudtam kifizetni. Én soha nem bántottam másokat, nem verekedtem, meg agresszív sem voltam. Csak magam ellen fordultam, öngyilkossági kísérleteim voltak. Amikor Baracskára kerültem, az is biciklilopás volt.

Verset 20 éve írok. A Fővárosi Gázműveknél helyezkedtem el, s munkásszállón laktam. A *Serdülni szeretnék* című volt az első versem. Versírásban vezetem le a feszültséget, amelyet máshogyan nem tudtam. A választott nevem Petőfi Péter volt akkoriban. Petőfi kötetét forgattam. El akartam sajátítani valamit tőle. Úgy érzem, sikerült is.

Az ismerőseim „kis Petőfinek” gúnyoltak, de én nem bántam. Fel is vettem a nevet egy időben. Petőfi is szegény volt. Szerettem a *János vitézt*. Szerelem volt benne meg Iluskája is volt neki... Törődést is jelent e név. Most már nem használom a nevét, Oláh Péterként írok alá.

Semmi sem úgy alakult, ahogyan szerettem volna. Gyakran váltogattam a munkahelyeket is. 20-21 éves koromig fennállt a problémám, az ágybavizelés. Nem maradhattam emiatt sokáig egy helyen, szégyelltem. Orvoshoz is vittek – nem segített az sem. Megszűnt aztán magától. Sokat tapasztaltam. Volt jó is, rossz is. Magány és boldogság. A talaj olykor kifutott a lábam alól, egyik szigetről a másikra nem tudtam átjutni, akkor történtek az ágybavizelések. Félttem is sokat. Gonosz, rossz emberektől, erőszaktól, hangos szótól, villámlástól, és a dörgéstől. Mai napig fejemre húzott paplannal alszok, ne halljak, lássak semmit.

Amikor a zárt osztályon voltam, akkor is. Harmincvalahány szem gyógyszert kaptam. Annyira lettem tőle, hogy rácsos ágyba kerültem. 2005 júniusában megtagadtam, hogy bevegym a gyógyszereimet. Azóta 3 szemet szedek. Azt követően kerültem ide a pszichiátriai osztályra.

Ki akartam menni, úgy akartam, hogy albérletet szerzek, aztán mégsem adták ki azt nekem, így itt maradtam.

Hagy mondjam el, hogy a főnövékének, a Zsuzsikának, meg a volt főnövének a 6-oson, a Szilvikének nagyon sokat köszönhetek. Legépelik a verseimet és el is küldik újságokhoz, meg az interneten.

A gyógyszerek megtagadása után kerültem ide az 5-ösre. Ekkortól jobb verseket írok. Néha nappal írok, néha este, de inkább este.

Egy hónapig otthon voltam, akkor nem szedtem semmi gyógyszert. Nem vettem be őket.

Megrázó volt a kinti élet. Úgy mehettem el, hogy kikérő papíron vállaltak értem felelősséget. Bátonyterenyéről ismertem Gizit, aki ma már anyuka, 9 gyereke van és a férjével él. Azt mondták, hogy a rokonaim, így engedtek ki hozzájuk. Persze ez nem igaz. Szerettem volna megismerkedni egy lánnyal és családot alapítani. Ők azt mondták, segítenek ebben nekem. Lakjak náluk, a nyugdíjamból kellett volna letennem nekik, ingyen senkit sem tartanak. Nem igaz? De sajnos nem így lett. Leszálltam Tarjánban, az I. útra mentem és a sógorom kezén elúszott a nyugdíjam. A sógorom mondta, megüünk lemezelní faluról-falura. Nem lett belőle semmi. Odaadtam a

pénzt, elitta, elgépezte. Két hétre engedtek ki szabadságra. Én taligáztam, szedtem a vasakat, de azt a pénzt is elvette tőlem.

Voltam egyszer Janka húgomnál is. Ő szörnyű ocsmány dolgot talált ki. Helyeselnem kellett, nem volt más választásom. Nem akarom elmondani mi volt. Nem akarok emlékezni rá. A sógorom emiatt hajnalban elzavart a háztól. Ők is az I-ben laknak, többnyire. Csúnya dolog volt az... A lábam be nem teszem többé oda. A családdal való kapcsolatomat megszakítom. Nem jó hatással vannak rám. Csak a pénzem kell nekik. Kihaszználják.

Hajnalban – az után, hogy elzavartak – bementem a F. úti rokonokhoz, ahol buli volt. Végig vizet ittam. Hallgattam a zenét és vártam a csodát. Hogy olyasmi történik, ami soha nem jön el. Egy lányra vártam.

Nem jön el, csúnya vagyok, tudatlan, szegény...

Azt mondják az orvosok, nem mehetek ki, ha nem szedem a gyógyszereket, nem engednek ki...

G. Réka. Máig szerelmes vagyok belé és szerelmes is maradok. Elektrosokk kezelést kaptam, hogy felejtsek, de nem felejtettem el őt.

Hontalan és hajléktalan voltam, úgy próbáltam közeledni felé, ahogyan nem kellett volna. 1–2 üveg sör nekem megárt. Felmentem hozzá ittasan. Beteg voltam, születésem óta beteg vagyok, úgy közeledtem hozzá...

Önkritikátlan magatartású beteg vagyok – így mondták rólam Gyarmaton, az intézetben. Réka elment Tarjából. Ő szép és nagyon okos volt. Egyetemre ment Pestre. Én oda is utána mentem. Megkerestem volna, de nem találtam. Ezért aztán üzenetet hagytam neki a faliújságon, bent az egyetemen, hogy a Keletiben várom aznap. De nem csak aznap vártam. Egy hétig voltam ott. Harmonikával kerestem pénzt. Étlenszomjan csöveztem meg kukáztam is, de Réka nem jött el. Bánatomban ittam is.

Rékát a Családsegítő Központban ismertem meg, ott dolgozott. Hozzá tartoztam, oda kellett mennem mindenféle ügyekben.

Hazamentem és bejutottam Rékáék házába. Elektromos ajtó volt, de pont valaki kijött és én benyomultam mellette. Betolakodtam. Elkezdtem ordítózni, hogy kijöjjön, de nem jött. Felmentem és rugdostam az ajtót. Akkor sem jött ki. Betörtem a kezemmel a lépcsőházi nagy üveglakot. Csupa vér lettem. Kijött Réka anyukája, Mária néni és kihívta a rendőrséget. Onnan kerültem Gyarmatra. Pedig úgy érzem, az elején jól indult minden vele. Én rontottam el.

Volt több barátnőm is. Most is van. Nem tudom, majd hogyan lesz. Nem tudom, tudja-e majd viszonzni az érzelmeimet. Csilla csak barátnőm. Kihasznál. Én mégis abban bízom, hogy az érzelmeimet viszonzni fogja és a hálótársam lesz. Lakóotthonba mehetünk, vagy kettőágyas szobában – itt az intézetben – együtt élhetünk. Ő most kint van, lakóotthonban lakik. Azt mondta, írni fog nekem, de eddig még nem írt. Nem tudom, majd mit fog írni.

Kényszer itt benn élni...

Zsuzsi nővér azt mondta, hogy a Csilla megbízhatatlan és ne rohanjak olyan szekér után, ami nem vesz fel.

Bevonták a kilépőmet is, mert meglátogattam a Csillát. Megcsókoltam akkor, és megírtam versben. Felolvastam a nővérnek, hogy Csillánál voltam, és letiltották a kilépőmet emiatt. Meg amiatt, hogy eladtam a cuccaimat fillérekért és attól féltek, ha oda megyek, akkor ellopok onnan valamit és azt is eladom.

Csilláról azt beszéli a személyzet, hogy őt megerőszkolták. Lehet, hogy ez elkíséri majd élete végéig és emiatt nem lehet közöttünk az, amit én szeretnék elérni nála.

Csilla nem mondja, hogy szeret, pedig már ötödik éve... Lehet, hogy Csillácska csak egy illúzió...?

Én többször is szóba hoztam, hogy költözzünk össze. Ő nem akarja. Tanácstalan vagyok.

A jövőmben? – Tündért látok, aki átvarázsolná az életem. Boldoggá tenne és én is boldoggá tenném. Félek a csalódástól. Csilla is érezte velem a csalódást...

Verseim az érzelmekből táplálkoznak. Erőtlené tesz, ha csalódás ér. Erőtlen leszek. Miért engem? Miért én? Ha fáj és gyöttrődöm emiatt, akkor megírom.

Magamtól is félek és a másokban sem hiszek. Úgy vélem, játszanak velem, csak addig leszek jó, amíg a pénzem tart.

Az ideális nő számomra szexi, karcsú, hosszú hajú, házias, talpraesett, bájos, értelmes, odaadó, szókimondó, tud engem irányítani, okos és megmondja, hogy mit kell tennem. Okosabb legyen, mint én, hogy tudjon engem irányítani. Olyan, aki úgy tud engem kezelni, mint kliensét. De legyen a házastársam, legyenek gyerekeink. 2–3 gyerek.

A helyzetem ezt nem engedi meg.

Roma vagyok. Kukáztam. Alacsonyabb rendű vagyok. Ő felsőbb rendű. Ha nem roma lány, vagy műveltebb, mint én, akkor úgy érzem, nem hozzám való. Nem oda való vagyok. Elítélnek, megítélnek, véleményyt alkotnak.

Lehet, hogy hibás vagyok, lehet, hogy nem. Egy pontig biztosan hibás vagyok benne.

Petőfi eltűnt a ködben. Én eltűnök a jelenben...

Az időközben eltelt egy év során sok minden történt Oláh Péter életében, jelentős, sorsfordító változás azonban nem következett be.

Több ízben is sikerült ilyen-olyan okkal-módon kikerülnie az intézeti felügyelet alól, de egyetlen alkalommal sem sikerült megtalálni, akárcsak időlegesen is, helyét a „normál” társadalomban.

A problémák és a visszakerülés okai séma szerinti ismétlődést mutatnak. Alkoholizálás, fedélnélküliség, a gyógyszerek nem szedése. Mindezek vezetnek el újfent ahhoz a „kritikátlan magatartás”-hoz, amelynek egyenes következményeként ismételten a gyógyintézeti ellátás válik szükségessé számára.

A versterápia működik, de csak megfelelő felügyelet mellett...